

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

**GENÇLERİN YENİ DİNİ HAREKETLERE&YENİ DİNİ HAREKETLERİN
GENÇLERE İLGİSİ**

İsmet EŞMELİ*

Öz

İnsanlık uzunca bir tarihe sahiptir. Din de insanlık tarihi kadar bir geçmişe sahip olduğu kabul edilen bir olgudur. İnananların, günlük yaşamlarını inandıkları kabuller doğrultusunda şekillendirdiği zamanlar olduğu gibi inanılan “şey” ya da “şeylerin” de bir zaman ve mekân içerisinde bulunan insanların ihtiyaçlarına göre şekillendiği ve anlam kazandığı aşikârdır. Günümüzde, dünyada farklı dinleri ve akımları benimseyen toplum, topluluk ve gruplar kısacası, insanlar bulunmaktadır. Söz konusu bu dinlerin ve akımların her birinin kendine has özellikleri ve müntesibinde bulunmasını istediği hususlar bulunmaktadır. Ancak her din, tarihi süreç içerisinde, inananları tarafından aynı şekilde anlaşılmadığı gibi her dönemde de inananların ihtiyaçlarını aynı düzeyde karşılayamamıştır. Bu durum, her dönem için olağan bir durum olmakla birlikte modernitenin ve birçok alandaki hızlı değişimin etkisiyle de son dönemlerde daha fazla görünür ve hissedilir olmuştur. Ancak din, tabiatı gereği hızlı bir değişimin yaşandığı bir olgu olmadığından inananların modern hayatlarına anlam vermede ve karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmada yavaş kalmıştır. Bu durum toplumun genç kuşaklarında belirgin bir şekilde hissedilmiş ve hissedilmektedir. Bu çalışmamızda, son zamanlarda ortaya çıkan Yeni Dini Hareketlerin ne olduğu, ortaya çıkış gerekçeleri ve taraftar kazanma yöntemleri hakkında kısa bilgilere yer verilecektir. Akabinde Yeni Dini Hareketlerin hedef kitlesi ile ilgili bilgilere açıklık getirilirken bu dini oluşumların niçin gençleri hedef olarak seçtiği, gençlere neler vadettiği ortaya konurken diğer gruplardan daha ziyade niçin gençlerin Yeni Dini Hareketlere yöneldiği açıklanmaya çalışılacaktır. Yeni Dini Hareketlerin gençliğe yönelik faaliyetleri ile ilgili bilgiler ele alınırken bazı karşılaştırmalarda da bulunularak konunun anlaşılmasına katkı sunulması amaçlanmaktadır. Kısacası, bu çalışma Yeni Din Hareketlerin gençlere olan ilgisinin sebepleri ile gençlerin Yeni Dini Hareketlere yönelme gerekçelerinin ortaya konulmasına yönelik akademik bir faaliyet niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: *Gençlik, Yeni Dini Hareketler, Din, Dinler Tarihi*

**YOUNG PEOPLE'S INTEREST IN NEW RELİGİOUS MOVEMENTS & NEW
RELİGİOUS MOVEMENTS IN YOUNG PEOPLE**

Abstract

Humanity has a long history. Religion is a phenomenon that is accepted as having a past as much as human history. It is obvious that "things" or "things" that are believed are shaped and gain meaning according to the needs of people in a time and place, just as there are times when believers shape their daily lives in line with the assumptions they believe in. Today, there are societies, communities and groups, in short, people who adopt different religions and movements in the world. Each of these religions and movements has its

* Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri, iesmeli@pau.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4551-0309.

ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ SEMPOZYUMU (11-13 Kasım 2022)

own characteristics and issues that it wishes to follow. However, every religion has not been understood in the same way by its believers throughout the historical process, and it has not been able to meet the needs of believers at the same level in every period. Although this is a normal situation for every period, it has become more visible and felt in recent years with the effect of modernity and rapid change in many fields. However, since religion is not a phenomenon in which a rapid change is experienced by its nature, it has been slow to give meaning to the modern lives of believers and to find solutions to the problems they face. This situation has been clearly felt and felt in the younger generations of the society. In this study, brief information will be given about what the New Religious Movements are, the reasons for their emergence and the methods of gaining supporters. Subsequently, while clarifying the information about the target audience of the New Religious Movements, why these religious organizations chose the youth as their target and what they promised to the youth, it will be tried to explain why the young people turned to the New Religious Movements rather than other groups. It is aimed to contribute to the understanding of the subject by making some comparisons while discussing the information about the activities of the New Religious Movements for the youth. In short, this study is an academic activity to reveal the reasons for the interest of the New Religious Movements to the youth and the reasons for the young people to turn to the New Religious Movements.

Keywords: *Youth, New Religious Movements, Religion, History of Religions.*

GİRİŞ

İnsanlık uzunca bir tarihe sahiptir. Din de insanlık tarihi kadar bir geçmişe sahip olduğu kabul edilen bir olgudur. İnananların, günlük yaşamlarını inandıkları kabuller doğrultusunda şekillendirdiği zamanlar olduğu gibi inanılan “şey” ya da “şeylerin” de bir zaman ve mekân içerisinde bulunan insanların ihtiyaçlarına göre şekillendiği ve anlam kazandığı aşikârdır. Günümüzde, dünyada farklı dinleri ve akımları benimseyen toplum, topluluk ve gruplar kısacası, insanlar bulunmaktadır. Söz konusu bu dinlerin ve akımların her birinin kendine has özellikleri ve müntesibinde bulunmasını istediği hususlar bulunmaktadır. Ancak her din, tarihi süreç içerisinde, inananları tarafından aynı şekilde anlaşılmadığı gibi her dönemde de inananların ihtiyaçlarını aynı düzeyde karşılayamamıştır. Bu durum, her dönem için olağan bir durum olmakla birlikte modernitenin ve birçok alandaki hızlı değişimin etkisiyle de son dönemlerde daha fazla görünür ve hissedilir olmuştur. Ancak din, tabiatı gereği hızlı bir değişimin yaşandığı bir olgu olmadığından inananların modern hayatlarına anlam vermede ve karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmada yavaş kalmıştır. Bu durum toplumun genç kuşaklarında belirgin bir şekilde hissedilmiş ve hissedilmektedir.

Din, insanlık tarihi ile birlikte var olduğu bilinen bir olgu olarak kabul edilmektedir. Her dönem farklı insan gruplarınca benimsenmiş farklı din olguları vardır. İnananlar için din,

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

kendilerini kurtuluşa, huzura, mutluluğa ve barışa götürecek öğretiler içermektedir. İlahi olarak bilinen dinlere göre ilk insan ve peygamber olarak kabul edilen Hz. Âdem ile başlayan dini öğretiler bulunmaktadır. Söz konusu bu dini öğretiler, insanoğlunun kendini tanımasını, rabbini tanımasını, dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşmasını ve nihayetinde kurtuluşa erişmesini amaçlamaktadır. Tarihsel süreç içinde farklı zaman ve mekânlarla birlikte bu din olgusu ve dini öğretiler, elçiler aracılığıyla yenilenmiş ve hatırlatılmıştır. Böylece insanoğlunun huzura ve kurtuluşa ermesini sağlayacak öğretiler varlığını korumuştur. İlahi dinlerin yanı sıra dünya insanlığının benimsediği ve kendilerini kurtuluşa erdireceğini kabul ettikleri birçok dini gelenekler de mevcuttur. Hint dinleri, Çin dinleri ve Japon dinleri bunlara örnek olarak verilebilir.

İnsanlık, modern hayatın hızlı değişimlerle birlikte kendini gösterdiği 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yeni arayış ve eğilimler kendisini görünür kılmaya başlamıştır. Özellikle modernitenin getirdiği sosyal, siyasi, ekonomik ve dini değişimler neticesinde insanlar, bu hızlı değişim karşısında eski inanç, kabul ve alışkanlıklarını sorgulamak durumunda kalmışlardır. Bazen de yeni arayışlara, kendi anlam dünyasını değişen şartlara göre oluşturma çabasına girişmiştir. Birçok alandaki hızlı değişime diğer alanlarda olduğu gibi din ve dini anlayış da maruz kalmıştır. Yeni oluşan şartlar, neredeyse tüm alanlarda yenilikleri de beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede modern dünyada özellikle de batı dünyasında “kült grupları”, “tarikatlara”, “yeniçağ dinleri”, “yeni dini hareketler” ve “gençlik dinleri” gibi farklı adlar altında yeni oluşumlar kendini göstermeye başlamıştır. Bu oluşumlar, yani Yeni Dini Hareketler zamanla tüm dünya üzerinde yaygınlık kazanmaya başlamış ve özellikle genç nesillerin hedef alındığı bir oluşum şeklini almıştır. Yeni Dini Hareketler (YDH) diğer ülke insanları arasında görüldüğü gibi son zamanlarda ülkemiz toplumunda da varlığını giderek hissettirir hale gelmiştir. Özellikle genç nesillerimiz arasında popüler bir akım olarak varlığını hissettirmekte ve sürdürmektedir.

Bu çalışmamızda, son zamanlarda ortaya çıkan Yeni Dini Hareketlerin ne olduğu, ortaya çıkış gerekçeleri ve taraftar kazanma yöntemleri hakkında kısa bilgilere yer verilecektir. Akabinde Yeni Dini Hareketlerin hedef kitlesi ile ilgili bilgilere açıklık getirilirken bu dini oluşumların niçin gençleri hedef olarak seçtiği, gençlere neler vadettiği ortaya konurken diğer gruplardan daha ziyade niçin gençlerin Yeni Dini Hareketlere yöneldiği açıklanmaya çalışılacaktır. Yeni Dini Hareketlerin gençliğe yönelik faaliyetleri ile ilgili bilgiler ele alınırken bazı karşılaştırmalarda da bulunularak konunun anlaşılmasına katkı sunulması amaçlanmaktadır.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

Yeni Dini Hareketler kavramının ilk olarak Harold W. Turner tarafından kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. 1970’li yılların başlangıcından itibaren bu kavram akademik çevreler tarafından benimsenmiş ve araştırma alanı olarak kabul edilmiştir. Görüldüğü üzere, Yeni Dini Hareketler tabiri, yeni sayılabilecek bir terim olmasından dolayı bu konuda ilgili uzmanlar arasında da tam anlamıyla kavramsal birliktelik sağlanabilmiş değildir. Yeni Dini Hareketler ile ilgili olarak herkes tarafından kabul görmüş bir tanımın olmadığı gibi bu tür hareketlerin sınırları ve “neliği” üzerinde de tam bir açıklık ve uzlaşma vardır, denilemez. Bunu dikkate alarak öncelikle Yeni Dini Hareketlerin tanımı ve “neliği” hakkında kısa bilgiler vermek faydalı olacaktır. Ardından Yeni Dini Hareketlerin gençlik üzerindeki etki ve iletişimi ve gençliğin Yeni Dini Hareketlere ilgisi ile ilgili bilgilere yer vereceğiz.

Yeni Dini Hareketler, bizim coğrafyamızda yani ülkemizde farklı isimlerle bilinmektedir. “Kült grupları”, “sapkın tarikatlar” ve “yeniçağ dinleri” bunlardan bazılarıdır. Batı dünyasında ise Yeni Dini Hareketler, “yeni dinler”, “sekt”, “kült”, “yeni dindarlık biçimleri”, “zararlı örgütler” gibi farklı isimlerle anılmaktadır.¹ Yeni Dini Hareketlerin ne olduğu ile ilgili farklı yaklaşımlar olduğu ve bunun da bu akımların tanımlanmasına yansıdığı açıktır. Teolojik açıdan yapılan Yeni Dini Hareketler tanımlamalarının genel olarak bir yargı belirtir nitelikte olduğu söylenebilir. Çünkü teolog bir kişi, bu tür bir akımı dışlayıcı bir tavırla heretik ya da heteredoks olduğunu düşünerek onlarla dinsel ve inançsal bağlamda bir çekişme veya bir mücadele içine girmektedir. Kısacası teolojik açıdan Yeni Dini Hareketler kendileriyle mücadele edilmesi gereken, var olan dini yapıyı bozan ve neslin özellikle yeni neslin zihnini bulandıran zararlı akımlar olarak kabul edilmektedir.² Yeni Dini Hareketlerin incelenmesinde/tanımlanmasında takip edilen bir diğer yöntem ise, akademik yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre, Yeni Dini Hareketler modernleşmenin/sekülerleşmenin etkisiyle modern insanların yeni bir anlam arayışı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, bu tür oluşumlar ile ilgili olarak “zararlı, tehlikeli, tehlikesiz, doğru, yanlış, hak, batıl, sapkın” gibi yargı belirten kelimeler kullanılmamaktadır. Akademik yaklaşımda Yeni Dini Hareketlerin “ne olduğu, ne

¹ Mehmet Ali Kirman, “Yeni Dinî Hareketleri Tanımlama Problemi ve Tipolojik Yaklaşımlar”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, (III), 31-32; Ali Rafet Özkan, *Kıyamet Tarikatları*, (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006), 13; Süleyman Turan, “Giriş: Yeni Dini Hareketler”, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi*, ed. Süleyman Turan-Emine Battal, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2020), 11.

² Mehmet Ali Kirman, “Yeni Dini Hareketler: Tanım ve Kapsam”, *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018), 14-15.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

zaman ve nasıl ortaya çıktığı, öğretilerinin neler olduğu ve hedef kitlesinin kimler olduğu” ile ilgilenilmektedir ve buna göre bir sınıflandırma veya vasıflandırma tercih edilmektedir.³

1. YENİ DİNİ HAREKETLERİN TARAFTAR KAZANMA YÖNTEMLERİ

Dinlerin ve dinsel oluşumların taraftarında olmasını istediği ve onlara salık verdiği doktrinler vardır. Birçok din ve dini oluşum daha çok müntesibe sahip olabilmek adına faaliyetlerde bulunur. Misyoner karakterli bu din ve dini yapılar tüm insanları kendi müntesibi olmasını sağlamak için müntesibi olanlara sahip olacağı birçok imkânlar vaat eder. Bunun için insanlara uhrevi ve dünyevi vaatlerde bulunur. Bazen insanların dünyevi zaafından bazen de din konusundaki bilgisizliğinden yararlanır. Özellikle Yeni Dini Hareketler kendisine daha çok müntesip kazanmak için kişilerin içinde bulunduğu durumdan faydalanmayı bir gaye haline getirmiş ve böylece kendisine dâhil olan üyelerinin sayısını arttırabilmektedir. Gençler de Yeni Dini Hareketler tarafından özel olarak mercek altına alınıp takip edilen gruplar arasında yer almaktadır. Kökenine göre karakterinde de değişiklik olmakla birlikte Yeni Dini Hareketlerin genel olarak taraftar kazanmak için takip ettiği yöntemler benzerlik göstermektedir. Bu yapıların müntesip sahibi olmak için genellikle, aşağıda da başlıklar halinde ve örneklerle açıklanacağı gibi, izledikleri metotlar vardır. Yeni Dini Hareketlerin ortaya çıkış nedenleriyle taraftar kazanma yöntemleri arasında sıkı bir bağın olduğu açıktır. Özellikle gençlerin içinde bulunduğu durum ile Yeni Dini Hareketlerin gençlere ilgi göstermesi bir biriyle bağlantılı husustur. Yani gençlerin sahip olduğu özelliklerin Yeni Dini Hareketlerin varlık kazanmasında etkili bir husus olduğu söylenebilir. Şimdi Yeni Dini Hareketlerin gençlere ilgi göstermelerini kendilerine üye bulmak için izlediği yöntemlerinden bazılarını yer vererek ilişkilendirmek faydalı olacaktır.

1.1. Yeni Dini Hareketlerin Üye Kazanma Yöntemleri ve Gençler

1.1.1. Sosyal İlişkiler Ağından Yararlanma

Yeni Dini Hareketler üye kazanabilmek için bireylerin birbiriyle olan sosyal ilişkilerini incelemektedir. Çünkü bireylerin samimi olduğu eş-dost, arkadaş, akraba, meslektaş, gibi ilişkilerinden kaynaklanan güvene dayalı ilişkileri bulunmaktadır. Yeni Dini Hareketler bu güvene dayanan samimi sosyal ilişkileri kendisine üye kazanmak adına bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Birey, öncelikle ailede aile ilişkileriyle başlayan sosyal ilişkiye sahip olarak vardır. Birey, ilkökul döneminde akran ve öğretmenleriyle olan sosyal ilişkilere sahip

³ Mehmet Ali Kirman, “Yeni Dini Hareketler: Tanım ve Kapsam”, 16-19.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

olur. Ancak daha sonraki süreçte okul, iş vb. ortamlarda bir genç olarak bireyin farklı sosyal ilişkilere sahip olduğu da açıktır. Arkadaşların arkadaşını, aile üyelerinin aile bireylerini, iş arkadaşlarının iş arkadaşlarını, komşuların komşularını hangi Yeni Dini Harekete mensup ise ona dâhil ettiği bilinmektedir. Bu nedenle sosyal ilişkiler açısından yararlanma, Yeni Dini Hareketlerin kendine müntesip bulmak için sıklıkla tercih ettikleri bir yoldur.⁴

Gençlerin birbiriyle olan sosyal ilişkileri, birbirlerine olan güveni ve birbirlerini etkileme sinerjilerini dikkate alan Yeni Dini Hareketler, üye kazanmak için bu alanı verimli bir şekilde değerlendirmektedir. Yapılan araştırmalara göre, gençlerin kendi akran ve arkadaş grubunu etkileyerek Yeni Dini Hareketlere üye kazandırma oranının yüksek olduğu belirtilmektedir. Moon Hareketinin üyelerinin yarıya yakını 21-26 yaş aralığındaki gençlerden oluşmaktadır. Bu harekete katılma yaş oranı da genç denilebilecek yaş olan 23'tür. Krishna Consciousness hareketinin üye profilinin genel olarak genç yaştaki katılımcılardan oluştuğu bilinmektedir. Bu gruba üye olanların yarıdan fazlasının (%56) 20-25 yaş arasında olduğu ve üyelerinin yarısının katılım yaşının 21 ve altında gerçekleştiği görülmektedir. Yeni Dini Hareketlerin üye profili ile ilgili yapılan araştırmalar genellikle bu tip hareketlere genç katılımcıların rağbet ettiğini göstermektedir. Ayrıca genç nesil için Yeni Dini Hareketler genç nesil için bir oyun-eğlence tarzında görülmektedir.⁵ Bu durumda Yeni Dini Hareketler de oldukça hızlı değişen ve etkileme gücü belirleyici olan gençlerin sosyal ağ ilişkilerinden faydalanarak bu alanı üye kazanmak adına iyi takip etmektedir. Gençlerin tam manasıyla oturmamış, oldukça değişken, kemikleşmemiş kişiliklerinden kaynaklı sosyal ilişkilerindeki çeşitlilik, inişli-çıkışlı ve kırılğan durumları Yeni Dini Hareketlerin işini kolaylaştırmaktadır.⁶

1.1.2. Misyonerlik

Misyonerlik, bazı dinlerin ve birçok Yeni Dini Hareketlerin taraftar kazanma yöntemlerinin başında yer almaktadır. Yerleşik/klasik dini yapılara göre dezavantajlı durumda olan birçok Yeni Dini Hareketin, kendi varlığını ortaya koyabilmek ve üye sayısını arttırarak

⁴ Süleyman Turan-Sema Nur Uzun, "Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri", *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018), 215-216.

⁵ Lorne L. Dawson, "Yeni Dini Hareketlerin Katılımcıları ve Nedenleri", *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018), 180.

⁶ Süleyman Turan, "Yeni Dini Hareketler ve Hedef Gençlik", *Uluslararası Gençlik ve Kültürel Mirasımız Kongresi Bildirileri (Samsun-Türkiye, 16-18 Mayıs 2014)*, ed. Bekir Şişman-Muhittin Düzenli (Samsun: Ceylan Ofset, 2014; 1: 867-878; İsmet Eşmeli, "Yeni Dini Hareketlerin Hedef Kitle: Gençlik", *İslam Modernite ve Gençlik*, ed. Seyfullah Kara-Salih Aybey-Tahir Aşirov, İlahiyat Yayınları, Ankara:2021, s. 278-279.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

büyüyebilmek için misyonerlik faaliyetlerinde bulunmaları önem arz etmektedir. Bu bağlamda Yeni Dini Hareketlerin kahir ekseriyeti misyonerlik faaliyetlerinde bulunmaktadır.⁷

Mormonlar, Yehova Şahitleri, Uluslararası Krishna Bilinci Topluluğu ve Moonculuk gibi hareketler misyonerlik faaliyetlerine önem veren ve varlıklarını bu faaliyetlerine borçlu olan Yeni Dini Hareketlerin önde gelenlerindedir. Mormonlar hareketinde oldukça geniş misyonerlik ağı vardır. Öyle ki her üye ya hareket tarafından görevlendirilmiş ya da gönüllülük esasına göre bir misyonerdir. Mormonlara üye olan gençlere yönelik misyon eğitimleri verilerek her yıl farklı bölge ve ülkelere misyon görevini ifa etmek ve üye kazanmak üzere gönderilirler. Bu bağlamda Mormonların üye sayısının artması ya da azalması misyoner olarak faaliyette bulunan üyelerine bağlıdır. Bu harekette üyelerinin misyonerlik eğitimine tabi tutulmasına önem verilmektedir. Resmi internet sayfalarında bile misyonerlik eğitim ve faaliyetiyle ilgili rehberlik edecek detaylı bilgilere yer vermektedirler.

Uluslararası Krishna Bilinci Topluluğu, misyonerlik faaliyetlerine önem atfeden Yeni Dini Hareketlerdendir. Krishna hareketi, üye kazanabilmek için misyonerliği için tüm imkânları fırsat olarak görmektedir. Topluma açık alanlarda Krishna misyonerleri farklı yöntemlerle misyon görevlerini yerine getirmektedir. İlahi söylemek, kendilerine ait öğretilerin bulunduğu el broşürleri, dergi, kitap vb. yayınları dağıtmak bu hareketin misyonerlikte takip ettiği yollardandır. Yapılan araştırmalara göre, Krishna hareketine katılan üyelerin yarıya yakınının halka açık alanlarda dağıtılan yayınlar vasıtasıyla harekete dâhil oldukları, katılanların ve misyonerlik faaliyetinde bulunanların da büyük oranının 20-30 yaş aralığında olduğu bilinmektedir.⁸

Yehova Şahitleri üye kazanmak üzere New York'ta misyoner yetiştirme okulu açmış ve üye kazanmak üzere görev üstlenen misyonerlerin bu okul ve bu okula benzer farklı merkezlerde özel yetişmiş üyeleri aracılığıyla misyonerlik faaliyetlerinde bulunmaktadır. Yehova Şahitlerinin misyoner olarak eğitip görevlendirdiği misyonerlerin çoğunluğu daha henüz lise döneminde ya da hemen lise mezuniyeti sonrasında olan gençlerden oluşmaktadır.

⁷ Misyonerlik ve misyon yöntemleri hakkında geniş bilgi için şu kaynaklara bakılabilir: Süleyman Turan, Hıristiyan Misyon Tarihi, (Rize: STS Yayınları, 2015); Şinasi Gündüz, *Misyonerlik*, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005); Ali İsmail Güngör, Vatikan, Misyon ve Diyalog, Alperen Yayınları, Ankara:2002; İskender Oymak, *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, (Ankara: Anlara Okulu Yayınları, 2010); Ali Rafet Özkan, (İstanbul: Kıyamet Tarikarları, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006).

⁸ Süleyman Turan-Sema Nur Uzun, "Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri", 212.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

Moonculuk, yeryüzünde Tanrı'nın krallığını oluşturmayı ana gaye olarak görmektedir. Bu gayesine ulaşabilmek adına misyonerliği her zaman ön planda tutmaktadır. Moonculukta en önemli olan vazifenin ya da faaliyetin harekete üye toplamak olduğu kabul edilmektedir. Bunun için harekete üye olan herkesin özellikle gençlerin Moonculuğa üye kazandırabilmek için tüm imkânlarını seferber etmektedir. Moon hareketinin her bir üyesi her ay bir üye kazandırmayı gaye edinmişlerdir. Çünkü böylece her yeni kazandıkları üyenin kurtuluşa erdiğini ve onların da faaliyetleriyle daha fazla kişinin kurtuluşa erebileceği düşüncesi hâkimdir. Moonculukta da hem katılımı sağlanan yeni üye hem misyonerlik faaliyetinde bulunan hem de üye profili genç nesillerden oluşmaktadır.⁹

Yeni Dini Hareketlerin birçoğunda taraftar kazanmak üzere yürütülen misyonerlik faaliyetlerinde etkili olan genç katılımcılardır. Misyonerlik çalışmaları gençler tarafından yürütülünce faaliyetlerin alanı da, araştırma ve soruşturma içerisinde bulunan, sosyal ilişkileri güçlü ve belirleyici olan gençler üzerinde olmaktadır. Bu açıdan misyonerlik çalışmalarında özne de nesne de genç nesil olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1.3. Karizmatik Liderlik

Yeni Dini Hareketlerin birçoğu bir lider etrafında birleşmiş ve o lidere ayrı bir kutsallık ya da manevi üstünlük atfetmiş grupların oluşturduğu birlikteliğin zamanla genişlemesi sonucunda mevcudiyet kazanmıştır. Bu açıdan Yeni Dini Hareketlerin kendilerine yeni üye kazanma ve varlıklarını büyüterek devam ettirmesinde karizmatik liderlik algısı ve kabulü önem taşımaktadır. Karizmatik liderlik Yeni Dini Hareketin ilk çıktığı andan itibaren önemli bir bağlayıcı ve etkileyici gücünün olduğu bilinmektedir. Bundan dolayı da bu liderler, otoritesi ve etkisini sürdürmek için hareketin doktrin ve politikasında önemli değişiklikler yapmak, takipçilerinin bir takım fedakârlıkta bulunmasını istemek, yeni düşmanlar oluşturarak takipçilerinin zulme maruz kalma korkularını canlı tutmak, hareketin üst düzey görevlilerini sıradan vazifelerde görevlendirmek, sadakat testleri yapmak ve hareketin yerleşim mekânlarında değişiklik yapmak gibi bazı uygulamalara gidebilmektedir. Yeni Dini Harekete üye olan birçok kişinin karizmatik liderden etkilendiği ve ona bağlandığı bilinen bir durumdur. Gençler için bu durum cazip gelebilmektedir. Çünkü yaşamlarının henüz baharında olup tam manasıyla hayat tecrübesi olmayan ve gelecekle ilgili kendisinde olmasını istediği maddi-

⁹ Ali Rafet Özkan, *Kıyamet Tarikatları*, 108-110; Süleyman Turan-Sema Nur Uzun, "Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri", 213-214.

ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ SEMPOZYUMU (11-13 Kasım 2022)

manevi birçok beklentisi olan genç nesil, Yeni Dini Hareketlerin karizmatik lider özelliğinden oldukça etkilenmektedir. Gençlerin kişilik ve kimlik bulmalarında etkili birer figür olarak kabul edilen karizmatik liderler aracılığıyla Yeni Dini Hareketler gençleri üyeleri olarak kazanabilmektedir.¹⁰ Gençlerin içinde bulunduğu durum Yeni Dini Hareketlerce bilindiğinden gençler, karizmatik liderler aracılığıyla yoğun ilgi ve beklentiye maruz kalmaktadır. Böylece gençler, bu hareketlere katılarak kimlik, kişilik bulup kendilerini tatmin etme umuduyla grubun üyesi olmayı tercih etmektedirler. Klasik dinlerde de kutsal kişi anlayışının mevcut olması, Yeni Dini Hareketlerin karizmatik liderler aracılığıyla taraftar kazanma ve onlar üzerinde kontrol mekanizması oluşturmasında belirleyici olduğu dikkate alınmalıdır.¹¹

1.1.4. Aşırı Sevgi/İlgi

Yeni Dini Hareketlerin hedef kitleleri arasında aile üyelerinden ve toplum tarafından sevgi, ilgi, kabul görmemiş ve dışlanıp değer verilmemiş kişiler öncelikli olan gruplardandır. İlgi ve sevgiden yoksun olan kişilerin bu eksikliğini giderme iddiasıyla onlara öncelikle güvenebilecekleri kişiler olduğu kanaatini oluştururlar. Ardından bu kişilerin örselenmiş duygularını kullanarak aile, eş-dost, güven veren arkadaş olarak aidiyet duygusu hissi oluşturmak adına potansiyel üye gördükleri kişi veya kişilere aşırı sevgi ve ilgi göstererek adeta sevgi ve ilgi bombardımanına maruz bırakırlar. Böylece aday üyede, duygusal tatmin hissiyle birlikte minnet duygusu ortaya çıkar. İşte bu noktadan sonra, potansiyel üye artık üye olmuş ve kendisi de hareketin üyelerinin kendisine yaptıklarını önceden kendisi gibi olanlara uygulama görevini otomatikman üstlenmeyi bir görev bilir. Her ne kadar toplumun tüm kesimleri arasında aşırı sevgi ve ilgiye maruz kalan kişiler olmakla birlikte aile, eş-dost, akraba ve toplumla barışık olma hususunda genç neslin durumu diğer gruplardan ayrıştığı için Yeni Dini Hareketlerin bu uygulamasına maruz kalanlar içinde en çok orana sahip olanlar genç yaşta olanlardır. Çünkü gençler bulunduğu ortamdan memnun olmama, yenilik arama, sorgulama ve yalnız kalma gibi hususları daha çok tecrübe edenlerdendir.¹² Böylece Yeni Dini Hareketler üye kazanmak için açılan bu alanı kendi lehlerine iyi değerlendirmektedir.

¹⁰Süleyman Turan-Sema Nur Uzun, “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”, 213-214; Ali Rafet Özkan, *Kıyamet Tarikatları*, 108-110; İsmet Eşmeli, “Yeni Dini Hareketlerin Hedef Kitleleri: Gençlik”, 277; Süleyman Turan, “Yeni Dini Hareketler ve Hedef Gençlik”, 867-878.

¹¹ Dinlerde kutsal kişi anlayışı hakkında geniş bilgi için bz. İsmet Eşmeli, *Dinlerde Kutsal Kişi Fenomeni*, (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2020); Kemal Polat, *Katolik Hıristiyanlık'ta Azizlik*, (Ankara: Berikan Yayınevi, 2019).

¹² Mehmet Aydın, *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dinî Cereyanlar*, (Konya: NKM Yayınları, 2010), 23-24 ve 46-49; Süleyman Turan-Sema Nur Uzun, “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”, s. 228-232.

ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ SEMPOZYUMU (11-13 Kasım 2022)

1.1.4. Yazılı-Görsel ve Sanal Yayın Faaliyetleri

Birçok dinin olduğu gibi Yeni Dini Hareketlerin de kendileriyle ilgili bilgileri halka ve potansiyel üyeye ulaştırmak için yazılı, görsel ve sanal alandaki yayın faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Çünkü Yeni Dini Hareketlerin ortaya çıktığı ve varlığını devam ettirdiği dönem bilgi çağıdır. Bunun için muhatap kitlesi de bu şartlarda olan kişilerdir. Özellikle genç neslin bilgiye ulaşması ve sosyal ağlardan edindikleri veya maruz kaldıkları bilgilerin etkisinde kaldıkları ve ona göre fikir dünyasında ve yaşam tarzında değişikliklere gittiği bilinmektedir. Neredeyse tüm Yeni Dini Hareketlerin kendi propagandasını yaptığı ve algı oluşturduğu basılı, görsel ve internet ortamında olmak üzere yayın faaliyetlerinde bulunduğu açıktır. Böylece bu faaliyetlere sahip olan Yeni Dini Hareketler dünyanın herhangi bir yerindeki potansiyel üyeye çok hızlı ve rahat bir şekilde ulaşabildiği gibi potansiyel üye de ulaşmak istediği Yeni Dini Hareketlerin öğreti ve propagandalarına muttali olabilmektedir. Yeni üye kazanma isteğinde olan Yeni Dini Hareketler hazırlamış oldukları görsel, yazılı ve sanal kaynaklarla kendi ideolojilerini, vaatlerini, öğretilerini çok daha hızlı bir şekilde kitlelere ulaştırmak için gazete, broşür, dergi ve kitap gibi yazılı yayınlarını halk kitlelerine dağıtmaktadır. Bunu yaparken özellikle gençleri tercih etmektedirler. Bu bağlamda Yeni Dini Hareketler adına faaliyette bulunanlar da kendilerine propaganda yapılanlar da gençlerden oluşmaktadır.¹³

Farklı yeni Dini Hareketlere ait kendi propagandalarını yaptıkları ve taraftar kazanmak için sahip oldukları birçok yazılı, görsel ve sanal imkânları oldukça yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Mesela, Hare Krishna hareketinin, Yehova Şahitlerinin sahip olduğu birçok yazılı ve görsel olduğu kadar sanal ortamda da kendilerine ait internet sayfaları mevcuttur.¹⁴

1.1.5. Farklı Vaatler ve Uygulamalar

Yeni Dini Hareketlerin temel gayesi üye sayılarını çoğaltmak ve varlıklarını sağlamaktır. Bunun için toplumdaki kişilerin neye ihtiyacı olduklarını iyi analiz etmekle taraftar kazanmaya başlamaktadır. Yeni Dini Hareketlerin yeni üye olacaklara üye oldukları takdirde

¹³ Ali İhsan Yitik, “Yeni Dini Hareketler ve Misyonerlik: Türkiye Örneği”, *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018), 243-258; M. Süheyl Ünal, “Yeni Dini Hareketler ve İnternet”, *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018), 314-317.

¹⁴ Detaylı bilgi için bz. Süleyman Turan, Sema Nur Uzun, “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”, *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018), 228-232.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

kurtuluşa ulaşacaklarını vaat etmektedir.¹⁵ Dindar olup dini konuda tam bilgi sahibi olmayan kişilerin daha fazla rağbet ettiği bir taktiktir bu. Gençler de sahip oldukları dini gelenekten beklentilerinin karşılanmadığı düşüncesi dolayısıyla Yeni Dini Hareketler tarafından kendilerine vaat etmiş olunan kurtuluş reçetesine inanmakta ve üyeliğe dâhil olmaktadır. Gençlerin bu durumunda Yeni Dini Hareketler fazlasıyla faydalanmaktadır, hem de gençleri gençlere karşı kullanarak. Maddi ve manevi yönden yeteri kadar imkân sahibi olmayanlara muhatabının durumuna göre Yeni Dini Hareketler tarafından farklı vaatlerde bulunarak üye olmaları sağlanmaktadır. Burada da yine gençler, henüz birçok açıdan imkânlara sahip olmadıklarından ilk tercih edilen gruplar arasında yer almaktadır.¹⁶

Yeni Dini Hareketlerin çoğunluğu tarafından meditasyon ve terapi uygulamaları, üye potansiyelini artırma vasıtası olarak görülmektedir. Bu uygulamalara davet ettikleri kişileri veya grupları üye potansiyeli olarak görmekte ve onlara kendi ideolojilerini, vaatlerini, öğretilerini deklere ederek üye olmalarının yolunu açmaktadır. Böylece daha fazla kitleye ulaşan Yeni Dini Hareketlerin daha fazla üye kazanma ihtimali olmaktadır.¹⁷ Yeni Dini Hareketler tarafından taraftar kazanma yöntemleri bunlarla sınırlı değildir. Sağlık, eğitim, ekonomi gibi birçok alanda görünür ya da gizli faaliyetlerinin oldukları ilgililerce bilinmekte ve ifade edilmektedir.¹⁸

2. GENÇLERİN YENİ DİNİ HAREKETLERE İLGİ GÖSTERME SEBEPLERİ

2.1. Sekülerleşen Dünya

Her bir zaman diliminin kendine has özellikleri bulunmaktadır. Yaşanılan zamanın toplumun ve toplum bireylerinin anlayış, inanış, giyim-kuşam, yeme-içme, sosyal, ekonomik gibi birçok alanda etkili ve belirleyici olduğu açıktır. Toplumlar, dolayısıyla insanların yaşam algısı teknolojik gelişmelerden fazlasıyla etkilenmektedir. Gelişen teknoloji insanlık üzerinde yadsınamaz etkiye sahiptir. Avrupa coğrafyasında ortaçağ döneminde toplumun ve bireylerin üzerinde dinsel öğretiler belirleyici iken sanayi devrimi, hümanistlik akımlar, Rönesans ve Reform gibi gelişmeler neticesinde dinsel öğretilerin bağlayıcılığı etkinliğini yitirmeye

¹⁵ Ali Rafet Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Temel Karakteristikleri”, *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018), 39.

¹⁶ Lorne L. Dawson, “Yeni Dini Hareketlerin Katılımcıları ve Nedenleri”, *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, çev. Elif Emirahmetoğlu, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, (İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018), 180.

¹⁷ Süleyman Turan-Sema Nur Uzun, “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”, 232-233.

¹⁸ İskender Oymak, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri*, 243.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

başlamıştır. Dolayısıyla bu değişimler insanların din ve dünya anlayışında önemli değişikliklerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu durum 1789 Fransız Devriminden itibaren sanayileşmenin iyice hızlanmasıyla birlikte ivme kazanmıştır. Bu ivmenin de etkisiyle Batı dünyası özelinde başlayan dinin insan hayatına referans olması ve toplumsal ve bireysel hayatı düzenleme etkinliği zayıflamış hatta birçok kesim tarafından din ve dinin hükümleri sorgulanır hale gelmiştir. Uzun yıllardır Batı dünyasında etkinliğini ve otoritesini koruyan kilise ve kiliseye bağlı dinsel yapı ve grupların toplumdaki otoritesi sarsılmış ve etkinliği azalmıştır. Dolayısıyla Batı dünyasında başlayan bu eğilim dünya üzerinde de kendini görünür kılmıştır. Yerleşik dinlerin, Hıristiyanlık, Yahudilik ve Hinduizm gibi, modern insanın ihtiyacına cevap vermekte geç ve yaşanan hızlı değişim karşısında yavaş kalması neticesinde yeni nesil Yeni Dini Hareketler tarafından güncel duruma uygun bir yaklaşım gibi sunulan ideoloji, öğretisi ve hareketlerde kendilerine anlam ve çare arama girişiminde olmuştur. Dini referans almadan anlamlandırılmaya çalışılan seküler dünyada din ne tam anlamıyla bu dünyaya ait olabilmiş ne de tam manasıyla bu dünyadan uzaklaştırılabilmıştır. Yerleşik dinlerin yavaş kaldığı ve insanların, özellikle yeni yetişen genç neslin, ihtiyaçlarına sekülerleşen dünyaya uygun bir şekilde reçeteler sunduğu iddiasında olan Yeni Dini Hareketler doldurmaya başlamıştır. Bu durum karşısından gençler de kendi dönem ve şartlarını daha dikkate aldığını düşündüğü bu hareketlere katılma eğilimi göstermişlerdir. Hem yerleşik dinin günün şartlarına göre yorumlanamayıp hızlı değişimin gerisinde kalması hem seküler bir dünyanın oluşturduğu atmosfer ortamında kendine fırsat bulan Yeni Dini Hareketler gençler için cazip birer oluşum haline almıştır. Yerleşik dini yapıların hızlı değişimlerin gerisinde kalması neticesinde bu dini yapılarda kendi dönemlerine ait bir çözüm bulamadıkları kanaatine varmaları, genç neslin yeni dini oluşumlara ilgi göstermesindeki temel unsur olarak kabul edilebilir.¹⁹

2.2. Çok Kültürlülük ve Hoşgörü

Hızlı değişme ve gelişme neticesinde iletişim ve etkileşim gelişmiş ve dünya küçük bir köy halini almıştır. Farklı toplum ve kültürlerin dışlanmadığı hoş görüldüğü bir ortam oluşmuştur. Neticede, modern dönemlerle birlikte dünya üzerinde çok kültürlülük ve hoşgörünün beğenilen veya istenilen bir durum haline gelmiştir. Böylesi bir atmosferden karlı çıkan Yeni Dini Hareketler olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Çünkü bu anlayışın yaygın bir kabul olmasından dolayı yeni oluşumlar kendilerine bir ‘var olma’ alanı kazanmış

¹⁹ Süleyman Turan, “Yeni Dini Hareketler ve Hedef Gençlik”, 867-878; İsmet Eşmeli, “Yeni Dini Hareketlerin Hedef Kitleleri: Gençlik”, 279-280.

ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ SEMPOZYUMU (11-13 Kasım 2022)

olmaktadır. Dini ve siyasi otoritenin baskısından kurtulma imkânına ulaşan Yeni Dini Hareketler, kendi fikir ve inanışlarını toplumdaki farklı kesimden insanlara, özellikle gençlere ulaştırma ve anlatma imkânı yakalamıştır. Özellikle, gelişen ve karmaşık, kozmopolitik bir hal alan toplumlar Yeni Dini Hareketlerin at koşturmayı sevdiği alanlar olmuştur. Gençlerin bu tür akımları tercih etmesinde de çok kültürlü ve hoşgörü ortamını fırsata çeviren Yeni Dini Hareketlerin gençlere ve modern hayatın sıkıcılığından bunalan bireylere hoş vaatlerde bulunması gelmektedir. Aslında Yeni Dini Hareketlerin gençlere yönelik başarılı olması, kendi düşüncelerinden ziyade ilgilendikleri bireylerin beklentileri doğrultusunda bir eylem gerçekleştirmelerindedir.²⁰

2.3. Nefsani (Cinsellik-Hazcılık) Vaatler

İnsan nefisinin en dorukta olduğu dönemler gençlik dönemleridir. Bu dönemde genç nesil, enerjilerini atabilecekleri ve nefsanî doyuma ulaşabilecekleri ortamlardan hoşlanırlar. Yeni Dini Hareketler de gençlerin bu özelliklerinden faydalanarak üye sayılarını arttırmak için gençler için çekici ortamlar ve vaatlerde bulunurlar. İnsanların acıdan kurtularak en yüksek iyiye/mutluluğa ulaşmasını sağlamayı telkin eden Yeni Dini Hareketler, yapıları ve yaşları gereği en yüksek mutluluğun haz ve eğlencede olduğu düşüncesinde olan gençliğin beklentilerine göre faaliyet alanları seçmekte ve gençleri kendisine çekmektedir. Yeni Dini Hareketler, bu amaçla gençlere cazip gelen ve onların en iyi olarak kabul ettikleri eğlence ve haz tuzaklarıyla kendilerine çekmeyi başarmaktadır. Bu durumda gençler de hayatında yaşayacağı haz ve mutluluğu kendilerine sunduğunu düşündükleri bu oluşumlara yönelmektedir. Yeni Dini Hareketlerin birçoğu gençlere yönelik olarak taraftar kazanmak adına lüks otellerde ve tatil beldelerinde grup olarak seks ve sınırsız cinsel birliktelik partilerinin yanında yemenin, içmenin ve nefsi arzu ve isteklerin sınırı olmayan eğlenceler düzenlemektedir. Bu süreçte kendinden ve dünyasından geçen, nefsanî isteklerinin peşinde olmanın doruğunda olan gençlik düştükleri bu durumu arzulamakla birlikte bir müddet sonra bu ortamdan sıkılmaya başlamaktadır. Ancak birçok maddi ve manevî bedel ödemek zorunda kaldıkları bu yapıdan çıkmaları da kolay olmamaktadır. Bu sebeple gençler arasında intiharlar artmaya başlamaktadır. Hatta tüm nefsanî tatları zirvesine kadar tadan gençler, bu dünyada ulaşacakları başka bir hedef de kalmadığından bir anlamsızlığın içine düşmektedirler. Bir bakıma nefsanî ihtiyacını sınır olmaksızın yaşayan gençlik, doyumsuz olmak ya da tatminsizlik

²⁰ Ali Rafet Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış Gerekçeleri ve Temel Karakteristikleri”, 37-38; İsmet Eşmeli, “Yeni Dini Hareketlerin Hedef Kitlesi: Gençlik”, 279-280.

ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ SEMPOZYUMU (11-13 Kasım 2022)

diyebileceğimiz bir durumu yaşamaktadır. Artık yaşam onlar için anlamsız hale gelmiş olmaktadır. Dolayısıyla yaşamlarına son vermek durumunda kalmaktadırlar. Yeni Dini Hareketlerin üyesi olup tüm hazları tadan gençler, zamanla ölümü bile bir haz olarak algılayarak ya da kendilerine salık verilen bir öğreti olarak toplu intihar eylemini bile gerçekleştirebilmektedir.²¹

2.4. Ekonomik ve Sosyal Durum

Genç nesil, toplumdaki kişilere benzer şekilde maddi ve manevi açıdan farklı seviye sahip gruplardır. Gençlerin Yeni Dini Hareketlere yönelmeleri maddi ve manevi boyut olarak iki etkene bağlıdır. Bazı gençler kendilerine vaat edilen maddiyat nedeniyle, bazı gençler ise, güvenli ve kendine değer verilen bir ortam olduğu düşüncesiyle Yeni Dini Hareketlere dâhil olmaktadır. Toplumda farklı ekonomik ve sosyal durumlarda bireyler ve aileler bulunmaktadır. Bu her iki açıdan değerlendirilmelidir. Birincisi, ekonomik olarak yetersiz olan gençler. İkincisi ise, ekonomik olarak bir sıkıntısı olmamakla birlikte anne-babası, akrabaları ve sosyal çevreleri tarafından gerekli ilgi ve sevgiyi bulamamış gençler. Birincisinde Yeni Dini Hareketler, gençlere sınırsız denilebilecek maddi imkânlar sunmanın karşılığında kendi istediklerini kabul ettirmektedir. Zaten zor durumda olan gençler de bunu bir fırsat olarak görmektedir. Ayrıca, gençlere istediği bir takım iş imkânı sunmakta ve artık onu kendisine bağlamaktadır. İkincisi ise, maddi imkânı olup gerekli ilgiyi bulamamış ve madden doyuma ulaşmış gençlere sosyal imkânlar sunarak onları kazanmaktadır. Onlara değerli kişiler oldukları izlenimi vererek ailesinde, eş ve dostlarında bulamadıkları güven ortamı vaat etmektedir. Gençler de beklentilerini karşılayacağı düşüncesiyle bu oluşumlara girmektedir.

2.5. Anlayış/Zihin Değişimi

Değişimin yaşandığı zaman ve ortamlar Yeni Dini Hareketlerin sevdiği durumlardandır. Modernleşme, sekülerleşme ve bunlarla birlikte var olan hızlı değişim, insanların ve dolayısıyla toplumların diğer alanlarda olduğu gibi zihin dünyasında da değişimin yaşanmasına sebep olmuştur. Öncesinde neredeyse toplumun tüm üyeleri tarafından benimsenen birlik ruhu/toplumsal birliktelik vb. değerler artık yerini bireyselleşmeye/bireysel düşünmeye bırakmıştır. Birlik ruhu yerine bireyin öncelendiği bir zihniyet ön planda tutulmaya başlanmıştır. Toplumsal baskı ortadan kalkmasıyla birlikte bireysel davranış yaygınlık kazanmıştır. Kimse kimseyle ilgilenmez olmuştur. Herkes kendi derdine düşmüştür. İyilikler

²¹ Süleyman Turan, “Yeni Dini Hareketler ve Hedef Gençlik”, 867-878.

ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ SEMPOZYUMU (11-13 Kasım 2022)

de kötülükler de bireyin kendisini bağlar bir duruma gelmiştir, yaşanan hızlı değişimler neticesinde. Gençler de bu durumdan en fazla etkilenenler arasında yer almaktadır. “Bana karışma, istediğimi yaparım, beden, mal, can benim değil mi, bir yanlışa müdahale edenin suçlu olduğu” zihniyet yaygın bir hal almıştır. Bu atmosferi bir fırsat olarak gören Yeni Dini Hareketler toplumun neredeyse tüm üyeleri tarafından yadırganmayan toplumdaki önce bireyin/bireyselliğin önemli olduğunu gençlere pompalayarak onların kendilerini önemli hissetme ve bağımsız olmaları yönünde faaliyetler gerçekleştirmiştir. Gençler de kendi tabiatları gereği böyle bir duruma yatkın olduklarından bu tip oluşumlara dâhil olmayı tercih etmektedir. Böylece hem gençler Yeni Dini Hareketlere katılma ihtiyacı hissetmiş hem de Yeni Dini Hareketler gençleri kolaylıkla üyeleri yapabilmektedir. Bunda da etkili olan hızlı değişim neticesinde oluşan anlayış/zihin değişimi önemli bir paya sahiptir.²²

2.6. Ailenin Duyarsızlığı

Toplumlarda yaşanan değişimlerin ilk ve kalıcı olarak hissedilebileceği alan toplumsal bir yapı olan ailedir. Aile aynı zamanda topluma yeni gelen bireylerin her yönden sosyalleşmesinin gerçekleştiği ilk alandır. Ailenin yapısı ve tutumu toplumu belirlediği gibi toplumda meydana gelen değişikliklerden de aile nasiplenmektedir. Hızlı değişimlerle birlikte ailelerin yapısında oluşan değişiklikler ve ailenin sosyalleştirme görevini tam olarak yerine getirememesi neticesinde genç nesil de, ailenin boşluğunu dolduracak yeni arayışlara girişmek zorunda kaldı. Aile bireyleri arasındaki köprüler çatırdamaya hatta yıkılmaya başladı. Tüm bunların neticesinde yeni nesil, toplumun bir arada, huzur ve ahenkli bir şekilde yaşamalarını sağlayan değerlerden uzaklaştı. Yani yabancılaştı. Ailenin görevini tam olarak yapamaması veya duyarsız kalması neticesinde yaşanan milli, dini, psikolojik vb. alanlarda aileden kalan boşluğu Yeni Dini Hareketler fırsata çevirmiştir. Bu sebeple, Yeni Dini Hareketlerin gençlere yönelmesi veya gençlerin Yeni Dini Hareketleri tercih etmesindeki etmenlerden biri de ailenin bireyin her yönden sosyalleşmesini sağlama konusundaki yetersizliği veya duyarsızlığı önemli bir etmen olarak kabul edilmektedir.²³

2.7. Bağımsız Olma İsteği

Gençler içinde buldukları yaşın özelliği gereği kendilerinin önemli olduklarını, bir şeyleri başarabildiklerini, kendi başlarına karar verebildiklerini, kısacası bağımsız bir birey

²² İsmet Eşmeli, “Yeni Dini Hareketlerin Hedef Kitleleri: Gençlik”, 280-281; Süleyman Turan, “Yeni Dini Hareketler ve Hedef Gençlik”, 867-878.

²³ İsmet Eşmeli, “Yeni Dini Hareketlerin Hedef Kitleleri: Gençlik”, 281-282.

ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ SEMPOZYUMU (11-13 Kasım 2022)

olduklarını ispatlamak ve bu açıdan takdir edilmek ihtiyacındadırlar. Hızlı değişimlerle birlikte aile bireyleri arasında var olan güçlü bağ da etkilenerek zayıflamıştır. Zihniyet değişimlerinin de etkisiyle bireysellik ve birey olma gibi durumlar yeni bir eğilim olarak ortaya çıkmıştır. Geleneksel yapıda bireyler yani gençler, ailelerini bir otorite olarak görmekte ve ona bağımlılıklarını göstermekteydi. Gençler, aileden bağımsız olmak ve ailesinin otoritesinden kurtulabilmek adına farklı deneyimler peşine düşmüşlerdir. Bu durum sadece aileden bağımsız olma değil toplum büyüklerinden de bağımsız olma isteğiyle birlikte ortaya çıkmaktadır. Aile bireyleri arasındaki kötü ilişkilerin de bir sonucu olarak, Yeni Dini Hareketlerin genç bireye sunduğu “kendi ayaklarının üzerinde durabilirsin, sen güçlüsün, sen özgürsün” sloganı cazip gelmektedir. Bu durumda olan gençler de aileleriyle ve büyükleriyle yaşamış olduğu sıkıntıların çözümü olarak Yeni Dini Hareketleri görmektedir. Bu durum karşısında Yeni Dini Hareketler gençlerin bu eğilimine göre söylem geliştirerek fırsatı değerlendirip onları kendi üyeleri yapmaktadır.

2.8. Maddi Doyumsuzluk

Modernleşme, sanayileşme ve sekülerleşme neticesinde meydana gelen hızlı değişimlerle birlikte yeni nesil toplumların mutluluk ve tatmin olma düzey ve mahiyetinde önemli değişiklikler kendini göstermiştir. Az ile yetinmenin unutulmuş; sürekli biriktirme ve daha fazlasına sahip olma bir amaç olmuştur. Değişim hızı öylesine baş döndürücü şekilde gerçekleşmiştir ki insanlar, özellikle gençler, toplumsal düzen ve anlayışın değişiminden fazlasıyla etkilenmiştir. Tamamen materyalist anlayış içinde şekillenen bir insanlık oluşmuştur. Manevi değerlerin unutulduğu ve rasyonalist-materyalist yaklaşımların yok ettiği mana dünyasını Yeni Dini Hareketler doldurmuştur. Öyle anlaşılıyor ki Yeni Dini Hareketler, kaybolan değerlerin yerine geçerek manevi değerlerden yoksun ama madden her şeye sahip olup mutlu olamayan, hep bir eksiklik hisseden insanlara, özellikle gençlere, yeni bir mana alanı sunmuştur. Böylece gençlerle Yeni Dini Hareketlerin yolları kesişmek durumunda kalmıştır.

2.9. Medya-Sosyal Etkileşim

Yeni Dini Hareketler kendi anlayış ve teolojisini genellikle modern insanın dünyasına farklı medya aracılığıyla ulaştırarak daha fazla kitleye hitap etmeyi amaçlamaktadır. Böylece dönemde geçerli ve etkili olan araçları kullanarak propagandası gerçekleştirmekte ve özellikle sosyal medya ile iç içe olan genç kuşağa yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır. Gençler de maruz kaldığı ilgili sosyal medyada yer alan propaganda ya da düşüncelere meyletmektedir. Yeni Dini Hareketler, sosyal medyayla birlikte eş-dost, akraba, iş arkadaşlığı vb. ilişkileri de kullanarak

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

gençleri kendi öğretilerine çekmektedir. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar, Yeni Dini Hareketlerin sosyal/yakın ilişkilerden çokça yararlandığını göstermektedir.²⁴

SONUÇ

Yeni Dini Hareketler, son zamanlarda dünya üzerinde gerçekleşen değişimlerin yansıması olarak varlık kazanmış yapılar olarak kabul edilmektedir. Tanımlanması hususunda teolojik, akademik gibi yaklaşımlar olmakla birlikte Yeni Dini Hareketler tabiri, genellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünyanın farklı bölgelerinde zuhur ederek yaygınlık kazanan ve yeryüzünün inanç haritasının bir parçası olarak kabul edilen çeşitli dinsel yapı ve grupları ifade etmek için kullanılan bir kavram olarak kulla bir kavramdır. Farklı kültür ve dini geleneklerden beslenen Yeni Dini Hareketlerin ortaya çıkmasında birçok faktörün etkili olduğu açıktır. Sekülerleşme, sübjektivizm, kayıtsızlık, aşınmışlık, bireycilik, hazcılık, hızlı değişim Yeni Dini Hareketlerin ortaya çıkmasında etkili olan sebeplerdendir. Yeni Dini Hareketlerin üye kazanma yöntemleri ve gençlerin bu oluşumlara katılmasında, sosyal ilişkiler ağı, misyonerlik faaliyetleri, karizmatik liderli, aşırı sevgi ve ilgi, yayın faaliyetleri ve maddi ve manevi vaatler etkili olan faktörlerdir. Ayrıca gençlerin Yeni Dini Hareketlere katılmaya sekülerleme, çok kültürlülük ve hoşgörü, nefsanî vaatler, ekonomik ve sosyal durum, zihni değişim, ailenin duyarsızlığı, bağımsız olma isteği maddi doyumsuzluk ve yazılı/görsel/sosyal medya ile sosyal etkileşim gibi etmenler etkili olmaktadır.

Modernleşme ile birlikte yaşanan hızlı değişim diğer alanlarda değişime zorladığı gibi din alanında da bazı değişimlere sebep olmuştur. Toplumun dokusunda meydana gelen değişimlerden kaynaklanan etkiyle insanların din algısında meydana gelen değişimin bir sonucu olarak varlık kazanan Yeni Dini Hareketler, modern dünyada insanların ihtiyaçlarına cevap bulacağı iddiasıyla varlık kazanmış ve insanlara çeşitli vaatlerde bulunmuş ve beklentilerine cevap vermeyi reçete olarak sunmuştur. Gençler, Yeni Dini Hareketleri sunduğu bu reçeteden en fazla etkilenen ve bu oluşumlarda çare arayanlar arasında yer almaktadır. Yerleşik/klasik dinlerin gençlerin yetiştiği döneme dair çözüm ve reçete sunmakta geç kalmış görünmesi gençlerin arayışa başlamasına ya da söz konusu dinleri sorgulamasına sebebiyet vermiştir. Şu da unutulmamalıdır ki, yerleşik/klasik dinlerin yapısında diğer alanlarda olduğu gibi hızlı bir değişimin olması beklenmemelidir. Bu dinlerde değişim uzun zaman almaktadır. Sabırsızlıklarıyla bilinen gençler de bu durumdan hoşnut olmadıklarından kendi yapılarına

²⁴ Turan-Uzun, “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”, 211-241; İsmet Eşmeli, “Yeni Dini Hareketlerin Hedef Kitleleri: Gençlik”, 282-283.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

uygun gibi görünen dinsel yapılara meylenmektedir. Yeni Dini Hareketler de gençlerin durumundan yararlanabilecek ortam ve öğreti geliştirmekte her geçen gün daha fazla alanda her türlü çalışma yapmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydın, Mehmet. *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dinî Cereyanlar*, Konya: NKM Yayınları, 2010.
- Dawson, Lorne L. “Yeni Dini Hareketlerin Katılımcıları ve Nedenleri”. çev. Elif Emirahmetoğlu. *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar. 171-191. İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018.
- Eşmeli, İsmet. *Dinlerde Kutsal Kişi Fenomeni*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2020.
- Eşmeli, İsmet. “Yeni Dini Hareketlerin Hedef Kitleleri: Gençlik”, *İslam Modernite ve Gençlik*. ed. Seyfullah Kara vd. 273-284. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021.
- Gündüz, Şinasi. *Misyonerlik*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.
- Güngör, Ali İsmail, *Vatikan, Misyon ve Diyalog*, Ankara: Alperen Yayınları, 2002.
- Kirman, Mehmet Ali. “Yeni Dini Hareketler: Tanım ve Kapsam”. *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar. 13-26. İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018.
- Kirman, Mehmet Ali. “Yeni Dinî Hareketleri Tanımlama Problemi ve Tipolojik Yaklaşımlar”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* (III), 23-47.
- Oymak, İskender. *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri*. Ankara: Anlara Okulu Yayınları, 2010.
- Özkan, Ali Rafet. “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Temel Karakteristikleri”. *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar. 27-46. İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018.
- Özkan, Ali Rafet. *Kıyamet Tarikatları*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006.
- Turan, Süleyman. “Giriş: Yeni Dini Hareketler”. *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi*. ed. Süleyman Turan-Emine Battal. 11-16. İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2020.
- Polat, Kemal. *Katolik Hıristiyanlık'ta Azizlik*. Ankara: Berikan Yayınevi, 2019.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA GENÇLİK VE DİNİ EĞİLİMLERİ
SEMPOZYUMU
(11-13 Kasım 2022)**

Turan, Süleyman. “Yeni Dini Hareketler ve Hedef Gençlik”. *Uluslararası Gençlik ve Kültürel Mirasımız Kongresi Bildirileri*. ed. Bekir Şişman-Muhittin Düzenli. 867-878. Samsun: Ceylan Ofset, 2014.

Turan, Süleyman. *Hıristiyan Misyon Tarihi*. Rize: STS Yayınları, 2015.

Turan, Süleyman. Uzun, Sema Nur. “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”. *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar, 211-241. İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018.

Ünal, M. Süheyl. “Yeni Dini Hareketler ve İnternet”, *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar. 307-319. İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018.

Yitik, Ali İhsan. “Yeni Dini Hareketler ve Misyonerlik: Türkiye Örneği”. *Neden ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan-Faruk Sancar. 243-258. İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2018.